

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Oredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Fražičkanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 45, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Illustrati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Pismo iz Trsta.

Italijanski socialisti v Trstu so sklenili minul teden na strankinem zborovanju resolucijo, v kateri vabijo mestne in deželne poslance socialistične, da podajo demisijo svojih mandatov. Do tega je prišlo vsled dejstva, da so ponudili ital. nac. svetovalci socialnim demokratom samo štiri mesta v deželnem in občinskem odboru. Poslanci se bodo pozivu stranke odzvali, kljub opoziciji od strani Puecherja, ki bi želel sodelovati pod vsakršnimi pogoji z ital. nacionalci. Sklep ital. soc. stranke je sam na sebi pameten. Le žal, da se naslanja na malenkostne vzroke in ne na taktično načelo, ki izključuje sodelovanje socialističnih strank z meščanskimi strankami. V vrstah it. soc. stranke je večina nedvomno proti sodelovanju, dočim so njeni vodje, izvzemši sodruga Tuntarja, bolj ali manj odkrito za politiko in taktiko oportunizma, ki se jo danes lahko dolži, da je kriva, ako se niso razvili dogodki v smeri socialne demokracije, v smeri, ki bi bila edina sposobna zagotoviti resničen in trajen mir ter postavila proletarijat na ono vodilno mesto, ki mu pritiče kot edinemu produktivnemu razredu. Upajmo, da je sklep ital. socialistične stranke le predigra bodočih odločilnih sklepov, ki bodo postavili delavstvo in proletarsko gibanje na popolnoma samostojno pot in izločili tako iz naših vrst ono zgrešeno gibanje, ki je pahnilo stranke v meščanski objem in jim naložilo del odgovornosti za tuje grehe. V kratkem se bo vršil v Trstu strankin zbor ital. soc. stranke, kateremu želimo že sedaj, da bi se mu posrečilo izročiti stranko zopet delavstvu.

Padanje valute avstrijske krone povzroča vedno večjo draginjo najpotrebnejših življenjskih potrebščin. Vrhovno vodstvo je določilo avstrijski kurz tako, da velja ena krona 40 stotink ital. lire. Za eno liro torej dobiš 2 kroni in 50 vin in obratno. Ker imamo v prometu še ogromno število kron, so cene živilih kaj poskočile. Zgodilo se je že tudi, da so pričeli plačevati nekateri delodajalci v lirah in sicer po kurzu, ki je bil določen od italijanskega vrhovnega vojaškega vodstva. Kdor je imel 10 kron dnevno dobi 4 lire. Da je to malenkost, ki ne zadošča nikomur za življenje, je pač očitno vsakomur, ki pozna tržaške cene. Tudi se godi v splošnem, da trgovci pač računajo lire po 2.50 K kadar kupijo. Kadar prodajajo pa računajo protipostavno 1.70 K za liro. Na eni strani torej draginja, na drugi strani pa znižanje plač in drugih prejemkov za delo. V to svrhu je in sklenila strokovna komisija, vložiti v imenu vseh strokovnih organizacij in vsem delodajalcem in odborom raznih institucij, da naj se plačuje delavcem kakor nameščencem sploh od prvega januarja 1919 v lirah, in sicer računajo za vsako krono eno liro. Zahteva torej; naj se vrednost lire zenači z vrednostjo krone. Nekateri veliki obrati so že sklenili ravnati se po tem navodilu. Radovedni pa smo kaj poročajo delodajalci. Res je pa vendarle, da je zahteva strokovne komisije popolnoma upravičena. Ljudstvo, ki je trpelo že tekom vojne čez mero, ki je bilo vzpostavljeno bedi, gladi in vsem drugim vojnim neprilikam, ima menda pravico zahtevati, da ji prinese vsaj mir nekoliko boljšega življenja. Predlog strokovne komisije je podprt z navdušenjem od vsega tržaškega delovnega prebivalstva.

Za ital. soc. stranko in za strokovno komisijo je prišla vrsta na naše Konzumne zadruge. Te so nanreč tudi prijavile svoj pristop k narodni zvezi italijanskih zadrug. S temi svojimi prehitrimi koraki manifestirajo italijanski socialisti svojo trdno voljo, da žele biti priklopljeni Italiji. Meni se zdi, da ne bi bilo nespametno če bi vprašali za svet prej svoje strokovno in

zadružno organizirane člane — med katerimi je dokaj Slovencev. Da se to ne godi, je krivo precej vodstvo slovenske socialistične stranke, ki je popolnoma pozabilo na svoje dolžnosti napram svoji stranki in napram slovenskim sodrugom. Ako ostane Trst Italiji, je pač naravno, da se priklopimo ital. centralam. Ali to še ni formalno gotovo in bi bilo pametno od italijanskih socialistov, da si ohranijo vsaj sedaj ono rezerviranost, ki je niso pokazali zlasti v dobi vojne.

Toda o teh stvareh molčimo.

Sodruge bo gotovo razveselila vest, da se je vrnil domov sodrug Marica iz Nabrežine. Sodrug Marica je bil aretiran v prvih dneh svetovne vojne v Nabrežini in je bil obtožen hujškanja proti državi in puntarske agitacije med vojaki. Zatožilo ga je 12 članov proslule Narodne delavske organizacije, katere ima sodrug Marica po imenih zabeležene v svojih zapiskih. Akoravno se ni moglo dokazati proti njemu ničesar; akoravno je bilo jasno kakor beli dan, da temelji vsa zatožba na lažeh in na sovraštvu, ki so ga gojili narodni gospodje proti socialistom, je bil obsojen sodrug Marica na 2 in pol leti ječe. Druga instanca ga je obsodila na pet let ječe, v koji je prebil do amnestije. Sedaj se vrača domov čil in zdrav in mi se nadejamo, da bo prevzel prav kmalu v Nabrežini mesto prvoboritelja za našo sveto socialistično idejo. Sodrug Marica seveda ni sam med žrtvami sovraštva do slovenskih socialistov v naših krajih. Saj bodo prišli na dan vsi grehi in narodno navdušenje gotovih pregorelih policijskih elementov.

Delavsko izobraževalno društvo „SVOBODA“

priređi

v torek, 31. decembra

v Mestnem domu Silvestrov večer

Spored: Pozdravni govor sodrugom, ki so se vrnili iz vojne; deklamacije; šaljiiva igra: Če sta dva; novoletni pozdrav; živa slika. Godba. Ples do jutra.

Vstopnina 2 K za osebo, člani društva 1 K.

Po možnosti naj vsakdo prinese s seboj kozarce.

Zločin ali nesreča?

V preteklih dneh se je dogodil v Ljubljani nek zagoneten slučaj, o katerem še danes ni jasno, ali imamo opraviti z zločinom ali z nesrečo. O zadevi molče naši listi in kakor kaže tudi naša oblastva ne store odločnih korakov. Prisiljeni smo radi tega, da vzdramimo javno vest.

Dne 23. t. m. zvečer je nagloma umrl poročnik Stane Štritof. Istega dne zjutraj so ga našli v krvi, nezvestnega na stopnišču v tretjem nadstropju Mayerjeve hiše. Do zavesti ni bil več prišel. Imel je dve rani na čelu, razbit komolec, izvito in popraskano roko, krvne podplutbe med nogami. V drugem nadstropju omenjene hiše je v noči od nedelje na ponedeljek rajala v Ljubljani znana družba med štirimi stenami. V tej družbi je bil tudi umrl. Omenjeno družbo je videti navadno v kavarni »Union«. Zelo »intimni« prijatelji in prijateljice so to, ekskluzivna družba, ki se prištevata med takozvane »boljše kroge«.

Kako je to možno, da je prišel Štritof iz drugega nadstropja na stopnišče tretjega nadstropja in da je pustil klobuk in svrtnik v stanovanju svojega prijatelja v drugem nadstropju? Kako to, da stranke niso slišale družega kot ječanje in nobenega padca? Odkod te težke rane, ki kažejo na težek boj? Vse to so okolnosti, ki utrjujejo sum, da tu ne gre za nesrečo, ampak za zločin, ki se ni zgodil na stopnišču, marveč ki se je moral zgoditi v stanovanju prijatelja. Na pol mrtvega so ga potem najbrže zvelkli v tretje nadstropje. Vse to so vprašanja, ki jih mora rešiti preiskovalni sodnik.

Ali se je zgodilo potrebno, da se ohranijo sledovi, da se zagotovijo dokazila? Danes je minil že šesti dan in še vedno se svobodno gibljejo ti prijatelji in prijateljice. Oblasti se še ni zdelo potrebno, da bi jih spravila v preventivni zapor in jih takoj zaslislala. V teh dneh so imeli dovolj časa, da so zabrisali sledove, se med sabo dogovorili in tako morda onemogočijo, da pride v zadevo jasnost.

Kako vse drugače postopajo, če kaka revna dekla iz obupa zadavi dete, ki ga je povila. Takoj jo odvedejo v zapore brez usmiljenja, ker pač nima denarja, ne ugleda. Z dekle se vendar lahko ravna kot s psom. Tu pa gre vendar za »gospode« in »gospodične« iz »boljših« krogov, ki vendar niso zmožni, da bi izvršili kak zločin. Zločin obrekovanja bi bil, če bi se kaj takga sumilo.

Zahtevamo, da roka pravice s krepko in odločno roko poseže v ta zagoneten slučaj in razjasni vprašanje, ali je Štritof žrtev zločina ali žrtev nesreče!

R.

Politični pregled.

— **Jadranski spor med Jugoslavijo in Italijo.** »Nar. svet« poroča: »Corriere della Sera« poroča, da so ustanovili Italijani v Trstu poseben propagandni urad proti Jugoslovanom ter ga z veliko slovesnostjo otvorili. Podoben propagandni urad je ustanovljen tudi na Reki. »Corriere della Sera« z dne 17. t. m. priobčuje tudi intervju Arnalde Fraccarolli z bivšim tržaškim namestnikom in propagatorjem nemštva Fries-Skene, ki izjavlja, da je bil vedno prijatelj Italijanov in Italije in prosi Fraccarollija, naj izroči njegove pozdrave Italiji. Naglašja, da mora ne le Trst, ampak vse slovansko ozemlje Trsta pripadati Italiji in se norčuje iz jugoslovanskih zahtev po Trstu in Primorju. Povdarja, da bo med Italijani in Nemci vladalo vedno prijateljstvo, ker imajo glede Primorja skupne interese. Upa, da bo Italija povzdignila Trst v velik, svetovni trgovski emporij. Da se še bolj prikupi Italijanom, napada princa Hohenloha, za katerim — pravi, da je prevzel slabo dedščino. Prepričani smo, da ne bodo vse simpatije političnega žonglerja in velegrmana Fries-Skeneja italijanskim aspiracijam na našo slovansko ozemlje, ničesar pomagale. Iz Kormina došli potniki, ki so bili internirani v Korminu pripovedujejo: Stlačili so nas v tesne prostore brez oken, pod glavo smo imeli le nekaj gnile slame, za odejo nam je služil le star vojaški plašč. Vode nismo imeli niti za to, da bi se mogli umiti. Po preteku 10. dni so nas spustili, obdržali so le voditelje goriške inteligence, 27 po številu, med temi dr. Podgornika, dr. Svatka, Damira Fajgelja, sodnika Turšiča, podpolkovnika Roisa i. dr. Godi se jim skrajno slabo, zlasti je tudi nevarnost, da vsi radi slabih prostorov in slabe preskrbe obole. 70 drugih Slovencev, med temi učitelja Vladimira Kersiča ter ravnatelja ljubljanske kreditne banke Kačiča, so Italijani uvrstili v delavski oddelček. Z vsemi ravnajo tako kakor z italijanskimi vojaki, izpostavljeni so psovanju in grdemu ravnanju italijanskih častnikov in italijanske soldateske. Internirani Slovenci so odposlali predsedniku Wilsonu pozdrav in ga prosijo, naj se zavzame pri italijanski vladi za internirane Slovence, posebno za one, ki so prideleni delavskemu oddelku. »Corriere della Sera« poroča: Zastopnik najmočnejše ameriške stranke znani senator republikanec Lodge brzojavlja pariškemu »Matinu« mirovne pogoje Amerike, v katerih pravi glede jugoslovanskega in italijanskega vprašanja to-le: Točka 6. Italiji bodo povrnjene vse neodrešene dežele. Točka 9. Srbija, Albanija, Rumunija in Grška dobe oni teritorij ki jim pripada na podlagi njihovih plemenskih in jezikovnih zahtev. Točka 10. Poljska, Češka in Jugoslavija postanejo samostojne in dobe vse okraje, koder so Poljaki, Čeho-Slovaki in Jugoslovani v večini. Točka 16. Vojaška vojna mornarica centralnih držav bo izročena zaveznikom. Slovenske občine, vsa slovenska društva, protestirajte sedaj o božičnih praznikih proti italijanski okupaciji našega ozemlja in italijanskemu nasilstvu. Polžaj je resen.

— **Furlanija za samostojno republiko.** Goriški Furlani so zelo razburjeni zaradi italijanske okupacije. Grozi jim gospodarski polom. Dan na dan se pojavljajo močnejši glasovi, naj se osnuje iz goriške Furlanije in beneškega

furlanskega ozemlja posebna furlanska republika pod imenom »Venezia Giulia«.

— **Kje si mislijo Italijani mejo Italije.** Pri Rakeku in sploh ob meji je povsod laški kordon in so postavljeni mejniki z napisom: »Confine d'Italia — Meja Italije«. Res, italijanski apetit je izredno velik!

— **Jugoslovani kršili premirovne pogoje?** Budimpešta, 26. dec. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: Vojno ministrstvo javlja z dne 25. t. m.: Jugoslovanske čete so dospele v Medjimurje in s tem kršile pogodbo za premirje. Rumuni so zasedli Kološ. Poročilo z dne 26. t. m.: Jugoslovanske čete, ki so zasedle Medjimurje, so dospele v Dolenjo Lendavo na severnem bregu Mure in tako kršile pogodbo za premirje. V Medjimurje so došla jugoslovanska ojačenja.

— **Razmere v Berlinu.** Berlin, 24. dec. (Lj. k. u.) Po dunajskem kor. uradu javlja »Vorwärts«: Ob enajstih dopoldne je prišlo odposlanstvo mornariške divizije v poslansko zbornico, kjer je bilo več sto vojakov mornarjev za stražo izvrševalnemu svetu; odposlanstvo je zahtevalo od straže, naj pridejo v grad in v konjušnico na pomoč. Vnela se je živahna debata. Sklenili so, da ostanejo mornarji v poslanski zbornici. V predsobani poslanske zbornice je več mornarjev s puškami in oddelek s strojnici. — O dogodkih na grajskem trgu doznava Wolffov urad iz verodostojnega vira: Res je, da se je navidezno dosegel sporazum med strankami. Tedaj so jeli nenadoma streljati v gradu in v konjušnici; nihče ne ve, kdo je to zakrivil. General Hoffmann je v pogovoru z Ledebourjem baje izjavil, da je dobil od vlade nalog, naj dá povelje, da streljajo. Vlada oporeka temu odločno. Koliko je bilo ob teh pomilovanja vrednih dogodkih mrtvih in ranjenih, doslej še niso mogli dognati. Na Brüderstrasse je videti več krvavih mlak. Del vojaških svetov je včeraj prestopil k mornarjem. Del redarjev policijskega ravnateljstva se je včeraj proglasil solidarnim z mornarji. Udeležili so se včerajšnjih bojov. Dva redarja sta baje padla. Včeraj je bila šeja Narodnega sveta. Sklenili so, da morajo takoj odkorakati vse čete, ki nimajo svoje garnizije v Berlinu; tako bi se preprečilo nadaljnje krvolitje. Mornarji so ostali v Berlinu. Druge čete so razorožili. Kdo je kriv, še ni razjasnjeno. S politiko ni to gibanje v nobeni zvezi, gre le za vprašanje mezde. — Dne 26. dec. Glasom dun. kor. urada poroča Wolffov urad: Včeraj popoldne je bilo v Siegesallee več shodov, ki so jih sklicali revolucionarni načelniki in zaupniki veleobratov berlinskih. Demonstrantje so nato izprevodoma šli po mestu. Veliko krdelo je odšlo v Lindenstrasse in zasedlo poslopje lista »Vorwärts«. Policijsko ravnateljstvo je posredovalo in doseglo, da so zapustili tiskarno; sedaj jo stražijo redarji policijskega ravnateljstva. Preden so redarji zasedli poslopje lista »Vorwärts«, je bilo v njem postavljenih več strojnic; pripravljen je bil tudi oklopni avtomobil. Ta avtomobil so odpeljali mornarji, ki so vdrl v poslopje. Straže so razorožili in postavili svoje straže, med katerimi je bilo tudi več članov republikanske vojaške obrambe. Zagotavlja se, da zasedbo tega poslopja niso povzročile ne politične stranke, ne revolucionarni načelniki. Povod tej zasedbi je dala razdraženost naroda zaradi obnašanja lista »Vorwärts«.

— **Nov poveljnik v Berlinu.** Berlin, 25. dec. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: Vojaki, mornarji in narodna obramba, so včeraj namesto mestnega poveljnika Welsa imenovali njegovega pobočnika poročnika Fischerja poveljnikom berlinskega mesta. Poročnik Fischer je izvolitev sprejel, izjavil pa je, da zahteva končnoveljavno rešitev po vladi do 27. decembra.

— **Socialistični kongres v Nemčiji odgoden.** Berlin, 27. dec. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega kor. urada poroča »Vorwärts«, da se je odgodil mednarodni socialistični kongres, ki bi imel 6. januarja zborovati v Lausannu. Sklenili so, sklicati kongres šele po volitvah v nemško konstituantno. To vest je priobčil Van Kol. Razvidno je iz te vesti, kako važne so za prihodnji mir nekaljene volitve v nemško konstituantno.

— **Francozi proti boljševizmu.** Pariz, 26. dec. (Lj. k. u.) Po dunajskem kor. uradu poroča »Agence Havas«: V odseku za zunanje zadeve poslanske zbornice je minister zunanjih zadev Pichon poročal o ukrepih, ki jih je vlada sklenila, da podpira krajevne vlade v Rusiji v njihovem stremljenju po pobijanju

boljševizma. Zavezniki nameravajo nadaljevati to politiko, nočejo pa nikako intervencijo; edini namen alirancev je, iztrebiti boljševiki-zem v Rusiji.

— **Francoske izgube.** Pariz, 26. dec. (Ljub. kor. urad.) Po dunajskem kor. uradu poroča »Agence Havas«: Državni podtajnik Abrami je sporočil nekaj podatkov o francoskih izgubah do 1. novembra 1918. Skupno število mrtvih, ujetnikov in pogrešanih znaša 42.600 častnikov in 1.789.000 mož. Od teh je 31.300 častnikov in 1.040.000 mož mrtvih, 3000 častnikov in 311.000 mož pogrešanih, živih ujetnikov pa 8300 častnikov in 438.000 mož.

— **Splošna volilna pravica v Belgiji.** Bruselj, 25. dec. (Lj. k. u.) Dunajski kor. urad poroča: Ministrski svet pod predsedstvom kralja je sprejel predlog o volilni reformi, s katero se uvede splošna volilna pravica.

— **Angleži potaplajo ladje z rdečimi zastavami.** Berlin, 24. dec. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad poroča: Kakor poroča berlinski korespondent, je izdala angleška admiraliteta nastopno povelje na nemško brodovje: 1. Ladje z rdečo zastavo bodo potopili takoj, ne da bi jih posvarili. 2. Z ladjami brez častnikov se bo postopalo po vojnem pravu. 3. Ako zasačijo mornarja pri boljševiški propagandi, bodo ustrelili vso posadko ladje, na kateri je služil.

— **Wilson proti potapljanju nemških ladij.** Newyork, 23. dec. (Lj. k. u.) Po dunajskem kor. uradu poroča Reuterjev urad: Washingtonski poročevalec »Associated Press« je pooblaščen izjaviti, da se predsednik Wilson protivi vsem predlogom, potopiti vse nemške ladje, predane na podlagi pogodbe za premirje.

— **Wilson proslavlja zmago.** Chaumont, 25. dec. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega kor. urada poroča »Agence Havas«: Predsednik Wilson je dospel davi semkaj. Preden se je odpeljal k ameriškim četam, je obiskal Mestni dom. Medpotoma ga je pozdravljala množica z veselimi vzkliki. V Mestnem domu ga je sprejela mestna občina. Župan ga je navdušeno nagovoril. Nato je šel predsednik Wilson na planoto Langresko; ondudaj je bilo vojaško pregledovanje. Po navdušenih besedah generala Pershinga je predsednik Wilson opisal ponos in pristrčno zaupanje, s katerim je ameriški narod spremljal vsako gibanje ameriških vojakov. Čestital je vojakom na tem, kako so izpolnili svojo dolžnost. Potem so čete defilirale. Po novih ovacijah je predsednik Wilson zapustil tribuno in se vrnil v Chaumont.

Konferenca kovinarjev.

V nedeljo, dne 22. t. m. se je vršila v Ljubljani konferenca kovinarjev, na kateri so bili zastopani tovariši s Kranjske, Koroške in Štajerske. To je bila prva kovinarska konferenca, ki naj ustvari podlago ustanovitvi Osrednjega društva kovinarjev in sorodnih strok na slovenskem upravnem področju Jugoslavije. Konferenca je uspela povsem lepo, kar je bilo tudi pričakovati, zakaj močna organizacija, kakor je kovinarska, ima vse predpogoje za zdrav razvoj. Konferenca je mogočen mejnik za lepši razcvet kovinarske organizacije, ki je bila že doslej med najuglednejimi.

Konferenco je otvoril sodrug Mihevc. V predsedstvo so bili izvoljeni: predsednik sodrug Hlebs, namestnik sodrug Gabrijel, zapisnikarja Kocjan in Moretti.

Situacijsko poročilo je podal sodrug Mihevc na podlagi statističnih podatkov, ki jih je zbral, kolikor so mu dopuščale sedanje neurejene razmere. Začetkoma svojega govora je naglašal, da proti kovinarski stroki brezposelnost zlasti zaradi pomanjkanja premoga. Posebno proti ta nevarnost na Koroškem in Štajerskem, ker so v teh dveh deželah še vojaške operacije in se nihče ne briga za industrijo. Kapitalizem v Jugoslaviji bo bolj neobziren kot je drugod; pri nas gledajo vojno profitarji le na velike dobičke. Ne briga jih, kaj je bolj potrebno, kaj manj. Zato snujejo najprej zvonarno v Ljubljani, dasi bi bile tovarne za druge izdelke nujneje. Veliko bolj potrebna bi bila tovarna za vagone, ker je vojna vse vničila; potrebujemo pa tudi orodje, stroje in drugo blago za domačo rabo in eksport. Razmere na Koroškem so zaradi zasedanja po vojaštvu skrajno neugodne; na Spodnjem Štajerskem pa, kjer je organizacija še mnogo premalo razvita, šikanirajo delavstvo in v Celju imajo uvedene še celo redovne in druge globe. Te razmere, delovne in mezdne razmere so se zlasti na Štajerskem preveč zanemarjale. Zaraditega bo naloga organizacije, da obrača posebno pozornost temu precej industrijskemu ozemlju nove države. Tudi v Borovljah in Bistrici na Koroškem imajo dobro organizacijo, zakaj članstvo šteje nad 1200 članov. Neprimerno pa je bilo tam, da slovenski delavci niso dobivali slovenskega delavskega časopisja, pač pa so čitali slovensko meščansko časopisje in so bili zaraditega vsaj v velikem delu doslej pod političnim vplivom dotičnih strank. Teh raz-

mer seveda niso krivi delavci, marveč meščansko časopisje, ki je pitalo delavce s frazami in šovinizmom. Niso še določene meje novim državam, to je res, toda verjetno je, da se uredi po narodnostih in z delom ne smemo čakati. Končno opozarja poročevalec na uvedbo podpore za brezposelne, posredovalnice za delo, naredbi za preživljanje in na naredbi o uvedbi osemurnega delavnika, ki izide te dni.

Priporoča konferenci, da poleg ustanovitve nove osrednje organizacije sklene, ustanoviti tudi društveno posredovalnico za kovinarje, ker je za vodstvo posredovalnice treba za kovinske panoge izvežbanega strokovnjaka. To stanovsko posredovalnico naj subvencionira vlada, zakaj le potrebno bo, da vlada izroči posredovanje dela obsežnim in na drobno detajliranim strokam samim in jih podpira, ker odvzamejo državi kos dela.

Sodrug Gabrijel navaja, da pravtako, kakor drugod, preti tudi na Javorniku in Dobravi brezposelnost zaradi pomanjkanja premoga. V zadnjem času je bilo že nekaterim delavkam odpovedano delo. Pojavlja se tam tudi krščansko-socialna zveza, ki se ves čas vojne ni ganila in zahteva kompromis z organiziranim delavstvom, ki ga odklanja. V naši organizaciji je za vsakogar prostor. Jeseniško-javorniško delavstvo namerava zahtevati osemurni delavnik samo, če se ne uvede. Govornik se tudi pritožuje, da je v tovarnah še vedno uvedena globa za delavce.

Sodrug Murko opisuje razmere, ki so bile med vojno v Celju in na Spodnjem Štajerskem. Krivo je bilo temu v glavnem, ker ni bilo organizacije. Delavstvo, zlasti v Celju, se pa sedaj jako zanima za organizacijo in uvideva, da potrebuje. Članstvo je naraslo jako lepo. Treba bi pa bilo še več shodov, predavanj in pouka, zakaj doslej smo bili prepuščeni skoro popolnoma samim sebi. Tudi v Celju preti brezposelnost, ker primanjkuje premoga in olja. Govornik stavi naslednji predlog:

»Konferenca kovinarjev pozivlja tajništvo, oziroma Osrednji odbor, da predloži zahteve delavstva celjske cinkarne Narodni vladi ter izposluje, da vlada sprejme deputacijo delavstva, ki jo izvoli organizacija«.

Večina delavcev v cinkarni ima že osemurni delavnik, le manjši del dela še devet ur. Obljubljeno pa je že temu delavstvu, da se uvede tudi zanje osemurni delavnik. V cinkarni pa še danes kaznujejo delavstvo z globo po 2 do 3 K. Dela pa je še na Štajerskem dovelj tudi po celjski okolici. Končno priporoča, da bi se uredila podružnica organizacije v Celju. Potrebno bi bilo tudi konsumno društvo in nekaj agitatoričnih moči.

Sodrug Hedenig iz Borovelj pravi, da so kovinarji tam domala vsi v organizaciji; kar se ni v njej, bo v kratkem. Delavstvo pa ni posebno naklonjeno novi državi, ker zavzema nova država nazadnjaške oblike in delavstvo trpi sedaj prav tako, kakor je trpelo pod prejšnjim vojnodajateljem zakonom, zlasti po zasedbi po jugoslovanskih četah. Naglašja, da je tajništvo za kovinarsko organizacijo potrebno tudi za koroški del, ko se dožene nova državna meja. Vzdrževali bi tajništvo domala sami. Če se to ne ustanovi, bo organizacija trpela zlasti pozneje.

Sodrug Halemoschnig opisuje na podlagi jasnega statističnega gradiva borovelske razmere v puškarstvu. Pritožuje se o tamkajšnjih obratnih razmerah; ker se puškarstvo deli v pododdelke, pa tam izjemni zakoni in tudi naredba (§ 1154 b, 1156) v prid delavstva niso prišle do veljave. Sedaj so odpadle tudi vse prehranjevalne ugodnosti, ko so zasedle jugoslovanske čete Borovlje. Vrhutega se pa nahaja puškarstvo v Borovljah pred katastrofo, ker ne dobiva potrebščin za puškarstvo, ki jih je prej dobivala večinoma iz Nemške Avstrije. To sta dve nujni stvari, ki jih hočemo predložiti Narodni vladi v Ljubljani in naprošamo tudi vašo intervencijo, da rešimo borovelsko delavstvo pred katastrofo.

V ta namen se je izvolila posebna komisija, ki se posvetuje z delegati s Koroške in izvede z njimi intervencijo pri Narodni vladi.

Popoldanska seja se je pričela ob 2. uri.

Sodrug Vehovec je na popoldanski seji poročal o taktiki strokovne organizacije. Koliko gorja so delavci pretrpeli v vojnem času, ne da bi si bili mogli znatno pomagati! Toda vojne ni več; sije nam lepša bodočnost. Če bomo organizirani v sklenjenih vrstah organizacije. Predpogoj vsaki dobri organizaciji so dobri zaupniki. Zaupniki morajo biti duša organizacije, celotne in tudi posameznih podružnic. Podružnica ne sme nikdar ničesar ukreniti brez ali pa proti volji zaupnikov, ki morajo biti vedno v stiku z osrednjo organizacijo. Tudi pri agitaciji morajo biti zaupniki in tovariši previdni. Agitacija naj se vrši med nezavednimi tovariši v prostem času in s pametno besedo. Kot zgled navaja ustanovitev ljubljanske avtomobilske delavnice, kjer so se delovne razmere izboljšale le s posredovanjem dobrih zaupnikov in ker so tovariši poslušali navodila. Ne zadostuje torej, da so delavci organizirani, potrebno je marveč, da razumejo položaj, da se izobražujejo, da polmijo popolnoma pomen organizacije in spoštujejo absolutno disciplino. V ta namen naj organizacije prirejajo sedaj s temi, sedaj z onimi tovariši manjše sestanke, na katerih se prav domače razgovarjajo o razmerah in o socialnih nalogah delavstva. V izobrazbi moramo biti kos meščanski družbi, ki nas še vedno hoče prezirati. Med delavstvom vlada za organizacijo že dve leti ogromno zani-

manje; in prav je. Naloga osrednjega odbora bo, da zavladi vse sile, da nas ne zaduši jugoslovanski kapital. Nadalje omenja govornik, kako se naj vzgajajo zaupniki, ki bodo zmogljivi za agitacijo. Kaže na graški sistem zaupnikov. Sploh, dejstvo, da nas čaka v bodočih dneh in tednih mnogo nujnega dela, da uredimo organizacijo dovršeno, da bo v celoti poslovala sporazumno z zaupniki in podružnicami ter da jo tako izpopolnimo, da ne bo na Slovenskem kovinarja, ki ne bi bil pri organizaciji. Kapitalizem, ki se šele razvija, je krutejši in na žalost moram povedati, da so slovenski delavci najslabše plačevani, ker niso imeli doslej dovolj organizacijske moči. Torej na delo, ki nas čaka, in sadovi naših naporov se pokažejo prav kmalu. Vse delo pa moramo centralizirati. Že doslej je naša organizacija dosegla precejšen uspeh v Ljubljani in drugod.

Sodrug Koleča je poročal o enketti, ki se je vršila nedavno v Ljubljani. Sklicalo jo je poverništvo za socialno skrb, da zasliši mnenje delavcev in delodajalcev ter nekaterih delodajalskih korporacij o uvedbi socialnih reform: podpora za brezposelne, posredovanje dela in še nekaj drugih stvari. Enketa pravzaprav ni bila sklepna. Udeleženci so izjavili, da naj se pred podobnimi enketami določijo v posvetovanje obravnavne osnove, ker je šele potem mogoča temeljita razprava.

Sodrug Zoré omenja, da bo nedvomno centrala delavskega gibanja na Slovenskem Ljubljana. Danes sicer še niso določene meje, vsekakor pa pripade del Koroške in velik del Štajerske novi državi na jugu. To je sicer za te kraje presenečenje, toda, ko uvidijo tovariši, da imajo v nas dobre prijatelje in zaveznike, se bodo z veseljem združili z nami. Doslej smo bili res premalo v stiku. Glede ustanavljanja tajništva je treba previdnosti, ker narastejo stroški. Če sodrugi sporazumno z osrednjim društvom določijo poslovne funkcije, je mogoče to le tako, da jih osrednje društvo subvencionira.

Sodrug Hedenig poudarja, da je točka o taktiki najbolj važna. Razširjenje delavskih listov med proletariatom pa je vsekakor največjega pomena. Potrebni so sestanki in posvetovanja zaupnikov in treba je povsod izvesti sistem delavskih ali stanovanjskih blagajnikov, takozvanih subkasirjev. Vrhutega pa ne smemo pozabiti na likvidacijo z dosedanj centralno organizacijo, ker imajo člani pri njej svoje pravice in je treba tudi določiti, kakšne bodo razmere med nami in njimi v bodoče.

Sodrug Gabrijel pojasnjuje, da delavstvo na Jesenicah namerava izposlovati osemurni delavnik sporazumno s tovariši drugih tovarnen, ne pa samostojno. Tajnika in poleg tega sodruga, ki bi se pečal s kulturnim delom in družabnim življenjem ter pospeševal zanimanje za delavsko gibanje med mladino, potrebujemo na Jesenicah, ker sedaj meščanske stranke odtušujejo mladež delavstvu.

Sodrug Koleča omenja, da so v ljubljanskih avtomobilskih delavnicah imeli osemurni delavnik, a prišel je odlok, da se uvede deveturni delavnik, ker delajo tudi drugod po devet ur. Uvedba osemurnega delavnika se mora torej izvesti povsod obenem.

Sodrug Zoré priporoča šestčlensko komisijo, da predloži kandidata, ki naj se pogaja z dosedanj centralo.

Sodrug Hlebs naglašja, da mora biti boj za osemurni delavnik enoten. Merodajni činitelji so pa izjavili, da se uvede osemurni delavnik odredbenim putem čimprej. Če bi se to ne uresničilo, bo delavstvo moralo storiti svojo dolžnost. Sodrug govornik prečita nato naslednje resolucije k poročilu sodruga Vehovca:

1. »Konferenca kovinarjev, na kateri so zastopani delegati s Kranjske, Koroške in Štajerske, sklene, da se ustanovi v Ljubljani posredovalnica dela za kovinarje v okviru osrednjega društva kovinarjev. Od vlade se zahteva, da to ustanovo subvencionira, ker prevzame delo za državo.

2. »Konferenca kovinarjev sklene, da se opozori vladi SHS, naj takoj prične s pripravami za ustanovitev delavnic za železniške vozove in lokomobile, da se ta panoga odtegne privatni speculaciji in odpomore brezposelnosti.

3. »Konferenca kovinarjev v Ljubljani, na kateri so zastopani delavci s Kranjske, Koroške in Štajerske, pozivljajo Narodno vlado v Ljubljani, da uvede takoj osemurni delovnik v svojem področju.

Konferenca je vse resolucije sprejela soglasno.

O pravilih Osrednjega društva kovinarjev je poročal sodrug Kocjan. V glavnem so enaka dosedanjim pravilom. Ker še niso razmnožena, se sklene, da se sicer v celoti odobri, a se naknadno določijo še vsem podružnicam in bo eventualne izpremembe sklenila prihodnja konferenca, ki se mora itak kmalu zopet sklicati.

K točki o ustanovitvi Osrednjega društva kovinarjev za slovensko ozemlje poročja sodrug Hlebs. Ime organizaciji bodi Osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok. Ker bomo politično ločeni od nekdanje Avstrije, je potrebno, da napravimo tukaj močno centralo, ki naj začne poslovati s 1. januarjem 1919. Razmerje do nekdanje centrale se mora urediti čimprej; enako bo treba posebnih dogovorov s hrvaško in srbsko organizacijo. Glede dogovora z dunajsko centralo se pridruži mnenju, da gredo k centrali trije delegati (Kranjsko, Jesenice in Koroško) obenem s pooblaščenici drugih strok, ki so že

določile svoje delegate. Glede delegatov naj se zedinijo podružnice po posredovanju osrednjega odbora.

Govornik priporoča, naj bi se prispevki zvišali vsaj za 10 vin. V to razpravo so posegli sodrugi Hedenig, Gabrijel, Murko, Moretti in Zoré, ki so odsvetovali zvišanje prispevka, pač pa je sodrug Porenta priporočal, da se zviša vstopnina za nove člane od 1 K na 2 K. Sodrug Mlinar naglašja, da so prispevki vsekakor prenizki. Če je danes konferenca že proti zvišanju, se seveda mora to vprašanje odložiti, pač pa morajo zaupniki pojasniti članom, da je zvišanje potrebno, če hočemo, da bo organizacija dala članom več in da bo kos težavnim bojem v novi državi. Istega mnenja je tudi sodrug Vehovec. Končno se sklene zvišati le vpisnino za nove člane na 2 K.

Pri volitvi provizoričnega osrednjega odbora se razdele mandati za širši odbor: 8 za Ljubljano (oziroma 3 za Jesenice, 3 za Koroško, 1 za Štajersko, in sicer so bili izvoljeni za Štajersko sodrug Valle Ivan, za Koroško, ss. Hedenig Franc, Halemoschnig Albin in Schaunig Ivan, za Jesenice ss. Rotar, Povše in Gabrijel, za Ljubljano ss. Kocjan Ivan, načelnik; Vehovec Jakob, podnačelnik; Mihevc Ignacij, tajnik; Koleča Viktor, tajn. namestnik; Porenta Jakob, kontrolor; Hlebs Ivan, blagajnik; Ropret Ivan, Setnikar Anton, odbornika.

Volitev se je izvršila soglasno in vsi izvoljenci so sprejeli mandate. Odbor je provizoričen in ima nalogo, da vrši poslovanje dokončne ureditve razmerja s centralo in novega običnega zbora. Vsi sklepi so torej veljavni do končne razjasnitve položaja, zlasti, ker koroški delegati niso imeli zadostnih pooblastil za definitivno sklepanje.

Kot strokovno glasilo se uvede tednik »Delavec«. Konferenca želi po predlogu sodr. Mihevca, da se list poveča in zagotovi organizaciji v listu potreben prostor za objave. Uredništvo »Delavca« zagotavlja, da po možnosti ustreže želji. S povečanjem lista bi pa narasli veliki stroški.

Pri zadnji točki dnevnega reda predlaga sodrug Mihevc, da se opozori Narodno vlado, naj vbodoče vabi k enketam vse zastopnike organizacij in jim prej dološlje svoje načrte. Sodrug Mlinar priporoča, naj se ta predlog spremeni tako, da vabi vlada osrednje organizacije, odmerjene mandate pa naj razdeli organizacija po svojem preudarku. Predlog sodruga Mihevca se nato v tem zmislu sprejme.

Sodrug Hedenig poroča, da so morali delavci v Borovljah, dne 14. t. m. praznovati na vojaški ukaz. Izgube pa noče delavstvu nihče povrniti. Imeli so tam tudi dne 16. t. m. odborovo sejo kovinarjev. In glej na sejo jo primahata dva narednika, baje po nalogu majorja Lávrice, češ, da morata poslušati, kaj bodo kovinarji govorili na seji. Sodrug Hlebs omenja, da mora vlada odrediti praznik plačati; nezaslišano pa je, da se vojaštvo vtika v notranje stvari organizacije. V obeh stvareh naj intervenira določena deputacija pri Narodni vladi.

O delovnih razmerah so še govorili sodrugi Koleča, Porenta in Gabrijel. Zlasti slednji je naglašal nujno potrebo primerne pomoči za Jesenice, kar je odbor vzel na znanje, in bo stvar tudi kot nujno rešil.

V sklepnih besedah se sodrug Mihevc spominja tega važnega dne. Močni smo, a postati moramo še močnejši. V skupnem delu z zaupniki in odbori ter člani si pribore kovinarji vplivno pozicijo. To je dolžnost nas vseh!

Konec konference ob pol 7. zvečer.

Dopisi.

Stavka v Trbovljah. Kakor smo že na kratko poročali, je v ponedeljek, dne 16. decembra ob 2. popoldne izbruhnila popolna stavka. Delavstvo se je zbralo pred rovi, na dnevnem obratu in delavnicah in tako trumoma prišlo pred rudniški konsum in burno zahtevalo, da se naj konsum preišče. Obenem je delavstvo zahtevalo več moke, bele moke, sladkorja, obleke in drugih potrebščin. Zglašalo se je radi predrage slanin in masti, češ, v Zagrebu se dobi po 18—20 K in tako tudi po okolici! Bele moke nam dajte! Zemlje lahko dajete in štruce na dan narodnega praznika, nam pa ne privoščite niti toliko, da bi za praznike kaj iz bele moke zakuhali na juhi! Razburjenje je prikipelo do vrhunca. Vse prigovarjanje srbskega poveljnika, g. kapitana Paniča, je ostalo brezuspešno, tako da so nekateri mlajši vdrli v konsum, ki se je ravno tam nahajal. Edino priznanje gre organizaciji, ki je v tem pričela odzunaj posredovati in srbskemu kapitanu, ki so tisočero razburjeno množico spravili na dvorišče »Delavskega doma«. Tam je bilo zborovanje, na katerem je obrazložil sodrug Klenovšek položaj. Izvolil se je 42. članski stavkovni komite, kateremu so se poverile vse zahteve delavstva. Po enurnem zborovanju se je delavstvo mirno razšlo. Takoj ob pol 7. uri zvečer je pričel zborovati stavkovni komite. Sestavil je zahteve, določil varnostno stražo za jamo in odvzunaj pri obratu. Izvolil po eno deputacijo k Narodni vladi v Ljubljano in eno k ravnatelju. Deputacija, ki je šla v Ljubljano, je imela nalogo 1. zahtevati od vlade takojšnje zvišanje racije moke, 2. delavsko nadzorovanje pri razdeljevanju in določanju cen, 3. razobesiti se imajo tržne cene, 4. takoj se ima vpslati sladkor, živina, obleka, petrolej, sveče in milo. Druga deputacija, ki je posredovala pri g. ravnatelju je zahte-

vala: 1. rudniški konsum ima biti odprt ob času štrajka, 2. dva moža se nastavita v rudniški konsum za kontrolo, 3. napeljava električne razsvetljave v delavska stanovanja in kdor ima že električno luč ne dobi petroleja in sveč, temveč, da se porazdeli med tiste, ki nimajo luči, 4. cena slanini se ima znižati, 5. plače se ne smejo krajšati. Obe deputaciji sta dosegli popoln uspeh. Racija moke se zviša na prejšnjo višino, ki jo je delavstvo preje imelo, namreč z doklado. Pripomniti je, da je prej delavstvo dobivalo še povrh racije moko brez kart, zdaj nekaj časa pa ne. Cena slanini se zniža od 52 K na 35 K, masti od 55 K na 30 K kg. Napeljava električne luči se prične takoj, v kolikor dopušča material. Dva moža sta nastavljeni trajno, kot kontrola v rudniški konsum, pet mož ima vladino pooblastilo, da sme pregledovati račune, razdeljevati živila, obleko in določati cene. Cene so se takoj razobesile v mesnecah od okrajnega glavarstva določene. V kratkem se uvede osemurni delavnik. Nakazalo se nam je 50 prašičev, živa teža 13 K za kilogram, 30 za Trbovlje, 10 za Zagorje, 10 za Hrastnik. En vagon sladkorja je brzojavno naznanjen, čez kakih 14 dni do 3 tedne pa pride še 6 vagonov. V torek zvečer so čakali vsi zaupniki deputacijo, ki je prišla z vlakom iz Ljubljane. Stavkovni komite je po poročilu deputacije sklenil, da se vrši shod drugi dan ob 9. popoldne, to je v sredo, in da predlaga delavstvu na shodu, naj gre zopet na delo. Takoj naslednjega dne se je zbralo več tisoč delavcev in delavk ob določenem uri, da čuje poročilo o izidu posredovanj in so sprejeli enoglasno predlog, da pojdejo ob 2. popoldne vsi na delo, s pripombo, da se vse to tudi izvrši, kar se jim je obljubilo. Omembe vredno je tudi, da se je udeležil posvetovanj in posredovanj pri narodni vladi poveljnik srbske posadke g. kapitan Panič, ki zasluži priznanje, da je pokazal, da ume, kaj je delavec in da delavstvo ne more garati lačno. Zato si je tudi pridobil med delavstvom vpliv in zaupanje, in bo lažje izhajal kot vsi prejšnji avstrijski poveljniki, ki so ponujali bajonete, preke sode in druge take nesreče, ter s tem pomagali delavstvo izmozgavati in sestrdati in s tem pospeševati padanje produkcije. A žal, da ima tudi Jugoslavija ljudi »denuncijante«, ki ne vidijo radi, da se delavstvu pomaga iz nesreče, in jim je ljubše, da bi se dalo delavstvu smodnika ali bajonetov. Tako je dobil kapitan prijatelja, ki ga je šel denuncirati, čemur je sledil ukaz, da mora zapustiti Trbovlje. Ko je delavstvo to izvedelo, je bilo zlovoljno in je energično zagrozilo, da rajši vse žrtvuje, kot, da bi se odstavilo g. kapitana, ker vidi v njem človeka, ki pozna in se zanima za delavce in njih težnje. Izvolila se je deputacija, ki naj bi šla k narodni vladi pojasniti situacijo, ki je nastala zaradi odstavitve g. kapitana. Po ravno končani volitvi smo prejeli poročilo, da ostane g. kapitan, nakar ni bilo potreba posredovanja. Tu se je zopet pokazalo, kaj premore organizacija, ki je bila takoj na mestu, da je vpostavila red, ker sicer bi se bilo utegnulo dogoditi marsikaj neljubega.

Dnevne vesti.

— Neokusne čenče. Snočnji »Slov. Narod« pripoveduje sledeče: »Etbina Kristan pa žal tej ideji (t. j. organizaciji slovenskih prostovoljnih čet v Ameriki, ki naj bi se na strani antantnih čet borile za osvoboditev Jugoslovancev izpod habsburškega jarma) ni bil posebno naklonjen. Ko se je eden izmed odposlancev z njim o tem vprašanju razgovarjal ter mu dokazoval nujno potrebo, da tudi Slovenci vstopijo v prostovoljske jugoslovanske čete, da se bore proti Avstriji, ki jih je vedno zatirala, je Etbina Kristan dotičnika zafkrljivo zavrnil z vprašanjem: »Kje pa si se izlegel? Ali ne v Avstriji? Ali se hočeš proti Avstriji boriti?« — Trdno smo uverjeni, da je »Narodov« informator nasedel zlobni mistifikaciji in da je stališče Etbina Kristana napram Avstriji bilo povsem drugačno, kakor ga slika »Narod«. O tem je nam in vsakomur, kdor ga je poznal najzaneslivejše poročstvo Kristanovo javno delovanje pred odhodom v Ameriko. In ko je — nekaj dni po mobilizaciji — odpotoval v Ameriko, nam je na vprašanje, kdaj se vrne v domovino, odgovoril: »Takoj ko pogine v tej vojni Avstro-Ogrska država!« To so bile njegove zadnje besede ob slovesu. — Časnikarski takt zahteva, da se vsi taki in podobni očitki odlože dotlej, ko bodo normalne prometne zveze z vnanjim svetom upostavljene in ko bo kontrola resničnosti različnih vesti in govoric omogočena. V roke so nam prišle n. pr. prav hude obdolžitve proti »Jugoslovanskemu odboru«, a smo iz navedenega razloga odložili njih priobčitev na primernejši čas.

— Višek smešnosti. Prijatelj lista piše: Neki ljubljanski tednik ima korespondenta, ki je uvrstil tudi duhovne gospode v vojaške šarže. V dveh dopisih je dognal, da je »dekan« toliko kot »general«, »župnik z izpitom« pa toliko kot major. Če bo ta dopisnik počasi tudi gospode uniformiral, bo še boljše; za naziv in naslov ne bomo v zadregi, in prav lepo se bo n. pr. slišalo: Gospod duhovni major, prepokorno javljam itd. Vos plaudite amici!

— **Na dan z imenom!** »Jugoslavija« poroča, da je neki polkovnik 14. t. m. se predznil nekega vojaka pred domobransko vojašnico oklofutati. Če je to resnica, potem na dan z imenom tega suroveža. Klofutati moža, ki se ne sme braniti, je gotovo vrh tega tudi izredna korajža, katero so morda v Avstriji nagrajali z ordni, pri nas pa jo bomo z brco — iz armade. Ta bi bila lepa, da bomo v naši vojski trpeli stari ton in nekdanje surovosti. Take »stebre« armade bomo porušili do tal, in če so ti stebri še tako aktivni. Z imenom dotičnega polkovnika pa brez strahu na dan! — da spoznamo junake tega kalibra. Vsaka prizanesljivost bi bila v tem slučaju neumestna.

— **Na poverjenika za javno zdravstvo.** Poroča se nam, da je garnizijska bolnica tako prenapolnjena, da leže po trije bolniki na dveh posteljah, kar ni samo nehygienično, ampak tudi gabno. V vojski je morda pomanjkanje postelj in prostora opravičevalo take odredbe; danes pa tega prav gotovo ni treba trpeti, in mi se samo čudimo, da prizadete oblasti kaj takega trpe. So pa menda že zopet ljudje na krmilu, katerim se o sanitarnih razmerah ne sanja, in ki ne poznajoč razmer ali neinformirani vladajo po naših bolnicah. Vrh tega prihajajo poročila z Dunaja, da razsaja ondi pegasti legar — pri nas mu pa menda vlada sezida še slavolok, da ga slovesno sprejme. Po tem, kar čujemo o takih zanikrnostih, bi se ne čudili, če nas zadene katastrofa. Vedno namreč ne bomo imeli večje sreče nego pameti — saj smo jo imeli doslej dovolj!

— **Društvo zasebnih uradnikov in uradnic** v Ljubljani naznanja svojim članom, da se bo de z novim letom pobirala članarina za četrtletje in ne več mesečno kot doslej. Tudi vnarnji člani bodo dobili plačilne listke za četrtletje. Kdor bi želel plačati več ali celoletno, naj se oglasi v društveni pisarni. Obenem se s tem naprošajo oni člani, ki so vsled bolezni ali iz kateregakoli vzroka zadnji čas zaostali s članarino, da se izvolijo oglasiti.

— **Zveza škottistov, krajevna skupina »Ljubljana«** opozarja svoje člane na društveni sestanek, ki se bo vršil v nedeljo dne 5. januarja 1919.

— **Gospodje tovariši moderni filologi (romanisti)** se vabijo na sestanek, ki se vrši v četrtek 2. januarja 1919 ob 11. dopoldne v posvetovalnici državne višje realke v Ljubljani. Predmet: ustanovitev odseka romanistov.

— **Prva gremijalna seja višjega deželnega sodišča v Ljubljani.** Dne 19. decembra t. l. se je vršila v justični palači na slovesen način prva gremijalna seja višjega deželnega sodišča, dvojno pomembna radi tega, ker je bila to prva seja, ki se je sploh vršila v slovenskem jeziku in pa prva seja višjega deželnega sodišča v Ljubljani. Začetkom seje je nagovoril predsednik višjega deželnega sodišča, g. Ivan Kavčnik, zbrane člane tega sodišča s sledečimi besedami: »Dragi gospodje tovariši! Poklican od vlade SHS na to odlično in odgovorno mesto, Vas, gospodje tovariši, ki Vam je izročeno sodstvo v slovenskem delu naše nove države, najpristrčneje pozdravljam. Znamenit, da zgodovinski je ta dan, ko se člani prvega slovenskega višjega deželnega sodišča zbirajo v posvetovalni zbor. Prvikrat je v zgodovini našega naroda, da se bo v notranjem posvetu na višji instanci glasila slovenska beseda in da naše misli in naše sklepe ne bodo težili okovi tujega jezika. Ali kakor se vsi veselimo tega dejstva, me vendar navdaja rahel dvom, če bomo tudi kos težavni nalogi, ki nam jo je poverila vlada SHS. Naše višje deželno sodišče ni to, kar so druga; ni samo višje deželno sodišče, ampak vsaj začasno — tudi vrhovno sodišče. In sodili ne bomo samo o stvareh zasebnega, ampak dokončno tudi o stvareh javnega prava. Tu je pač opravičena bojazen, če bodo zadoščale naše moči, da zmoremo to važno in veliko delo. Ali upanje imam, da bo šlo. Smerne, po katerih se ravnajmo, naj so po mojih mislih te-le: Predvsem ne smatramo zakon kot nekaj absolutnega, kot tvorilen element, ampak samo kot sredstvo, ki ga potrebuje država za vravnavanje medsebojnih razmer državljanov in stikov v obratovanju in gospodarstvu. Naša naloga pa je, to sredstvo prav vporabljaliti. V to nam je treba predvsem, da sredstvo samo, jako dobro poznamo. Poznati pa moramo tudi obilježje, življenjske, obratne in gospodarske podlage, na katerih temelji spor, ki je iznešen v našo presojo. Če se bomo pri svojih pravorekih ozirali na vse te stvari, potem sem prepričan, da bodo naše sodbe pravične. Zakon,

pravo, danim razmeram prav uporabljeno, je pravičnost. Ta pa bodi cilj našega stremjenja in če dosežemo, da bo ljudstvo občutilo, da sodimo pravično, potem bomo vedeli, da hodimo na pravi poti in da prav rešujemo poverjene nam težke naloge. To nam bode tudi plačilo za naš trud in pobuda v nadaljnjem vztrajanju pri delu.« — Nato se je vršila slovesna zaobljuba članov gremija državi in zakonu.

— **Hrastnik.** Delavski pevski zbor uprizori na »Silvestrov večer« v dvorani kons. društva v Hrastniku šaloigro »Nemški ne znajo«. Po igri petje, šaljiva pošta, ples, prosta zabava. Začetek točno ob 7. zvečer. Vstopnina 2 K za osebo. K obilni udeležbi se vljudno vabi vse sodruge, kakor prijatelje petja sploh.

— **Zadruga »Delavski dom« v Trbovljah,** priporoča svojo novo ustanovljeno mesnico vsemu delavstvu v Trbovljah. Svoji k svojim!

— **Tedenski izkaz o prenosnih boleznih na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani.** Od dne 8. do 14. decembra 1918 naznanjene prenosne bolezni. Skrlatica: Celjski okraj: občina Šmartno (1 oseba obolela). Radovljški okraj: občina Kamna gorica (1 oseba obolela, 1 umrla). Difterija: Brežiški okraj: občina Zakot: (1 oseba obolela), Radovljški okraj: občina Kranjska gora (1 oseba obolela). Legar: Brežiški okraj: občina Brežice (1 oseba obolela). Kočevski okraj: občina Kočevje (1 oseba umrla). — Griža: Ljutomerski okraj: občina Orehovci (1 oseba obolela, 1 umrla). Koze: Ptujski okraj: občina Bukovec (1 oseba obolela, 1 umrla). V tednu od 30. novembra do 7. decembra, občina Goričah-Turški vrh (1 oseba obolela), občina Trgovič (1 oseba obolela).

— **Okrajnim glavarstvom in županstvom!** K materialu, ki se bo predložil mirovni konferenci spadajo med drugim vse terjatve napram staremu c. kr. erarju. Te terjatve sestajajo predvsem 1. iz terjatev za še neplačane rekvizicije, 2. iz terjatev za vojne dajatve. Da se vse te terjatve čimprej zbero, je treba takoj prirediti s tozadevnim delom. Kar se tiče pod 1. omenjenih terjatev za neplačane rekvizicije, so se dali zanje natisniti posebni sezname (tiskani vzorci), kateri se bodo izpolnjevali pri županstvih. Ti sezname se v par dneh razpošljejo okrajnim glavarstvom, ki jih bodo razdelila na županstva. Terjatve, ki izvirajo iz vojnih dajatvev, pa je nemudoma prigrasiti potom županstva okrajnim glavarstvom, katera bodo potem komisijonelno ugotovila njih višino. Okrajna glavarstva bodo zbirala vse tozadevne spise ter jih potem sem predložila. Ker se morejo pričeti mirovna pogajanja vsak čas, je treba čimprej zbrati vse te terjatve, da more vzeti te spise seboj naša delegacija na mirovno konferenco. Poverjenik za narodno brambo dr. Pogačnik.

— **Statistične podatke o društvenem življenju v okupiranem ozemlju** potrebuje odsek Narodnega sveta v Ljubljani za okupirane kraje. V pošte pridejo vsa politična in nepolitična društva, verske organizacije, pevska društva, gasilska društva, sploh vse organizacije, ki kažejo velik kulturni razvoj prebivalstva v okupiranem ozemlju.

— **Steklarji iz dežele** se vabijo, da prigrase najkasneje do 8. januarja 1919 svoje potrebščine na steklu »Zavodu za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22«, ki se bo po zaključku prigrasov takoj razdelil sorazmerno med interese.

— **Za slovanski večer,** ki se vrši na dan starega leta, dne 31. decembra v veliki dvorani hotela »Union«, se bodo dobivale vstopnice v nedeljo 29. t. m. od 10. do 12. ure dopoldne v hotelu »Union« in na dan prireditve od 7. ure nadalje pri blagajnah.

— **Slov. pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«** priredi dne 31. t. m. ob osmih zvečer v vseh zgornjih prostorih Narodnega doma družinski Silvestrov večer z godbo in petjem.

— **Umobolne iz Štajerske, Koroške in Primorske,** pripeljejo spremljevalci večinoma neposredno v deželno blaznico na Studenec in sicer največkrat brez potrebnih dokumentov. To postopanje ni pravilno in zavod bi v smislu predpisov bolnika lahko odklonil. V pojasnilo bodi občinstvu povedano, da je treba vse bolnike, torej tudi umobolne, zglasiti najprej v sprejemnem uradu deželne bolnice v Ljubljani; za sprejem umobolnih v deželno bolnico pa je poleg tega še potrebno zdravniško spričevalo od uradnega zdravnika ali pa od onega, ki je bolnika zdravil.

— **Objava.** V zmislu dogovora med vorarlberškim deželnim svetom in Švico o pomoči z živili se na Vorarlberško ne more več prosto

potovati. Na Vorarlberško smejo odslej potovati samo osebe, katere 1. stalno bivajo na Vorarlberškem ali pa so tam pristojne; 2. imajo veljavne potne listine za potovanje iz Notranje Avstrije v Švico ali v Nemčijo in obratno in se tako skozi Vorarlberško samo peljejo; 3. imajo posebno dovoljenje od vorarlberškega deželne-ga sveta.

— **Hinavščina italijanskih imperialistov.**

»Nar. svet« poroča, da so bili 22. t. m. v Trstu nabiti lepaki sledeče vsebine: »Slovenci! Danes vladajo novi zakoni pravičnosti in svobode. Avstrijske vlade ni več, ki vas je zapeljavala dolgo vrsto let, in izigravala narod proti narodu v svrhu svojega samodrštva. Zmagovita Italija je danes napravila konec temu boju in sovraštvu. Zato je treba, da zavlada mir in složnost med narodi. To vam prinaša Italija. Italijanski in slovenski jezik nista več sovražnika, nista več nahujskana od Nemcev, ki so izkoriščali ta boj v svoje namene. Lahko je njima danes deliti delo in dobiček. Italija spada danes k trem evropskim velevladstvom, ker je bogata po svoji veliki obrti, katero si je sama ustvarila v zadnjih letih, ker je bogata po svoji svetovni trgovini, po svojem zelo razvitem poljedelstvu in po svoji veliki kulturi. Samo obrtna in trgovska velevladstava kakor Italija vam zamore zagotoviti blagostanje, katerega ste zelo potrebni. Samo tako se more razviti v bodoče vaša živinoreja, vaše poljedelstvo, katerega sadovi so vir blagostanja, ako najdejo trga v velikih italijanskih mestih. Vsakomur so proste v bodoče pomorske ceste, da je mogoče odstran morja razviti svoje trgovine. Slovenci! Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice, kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije. Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodstvo Avstrije, vas bo ščitil z vsem svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagovala zamo za svobodo svojega naroda temveč vseli od Avstrije tlačnih narodov. Preteklo je skoro stoletje odkar se bori Italija za to svobodo. V dokaz vam je zgodovina. Slovenci bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za vse svoje državljane katere-sibodi narodnosti v svojih novih mejah.« Da so se italijanski imperialisti tako temeljito spokorili in da se jim najrazličnejše svoboščine in pravice kar usipljejo iz ust, je zelo razumljivo. Prva pravica, ki jo zase terjamo, pa je ta da si svobodno izberemo svojo državo.

— **Dva kmetijska tečaja za vojne invalide.** Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu priredi za invalide en sadjarski in en viničarski tečaj, ki bode trajala od 15. februarja do 15. oktobra 1919. Tečaja imata namen, usposobiti invalide za pravkitične sadjarske in viničarske pomočnike. Tečaja sta brezplačna in se priredita s podporo deželne komisije za preskrbo vračajočih se vojakov. V vsak tečaj se sprejme po 6 invalidov. Prošnje za sprejem v en ali drugi tečaj je predložiti ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu najkasneje do 15. januarja 1919. Prošnji je priložiti domovnico ozir. krstni list, v prošnji sami je pa navesti način telesne poškodbe, ozir. pohabljenosti.

— **Poštni promet s Srbijo.** V Srbijo je do nadaljne odredbe dovoljen le pisemski promet. Zavoji in nakaznice se za Srbijo ne sprejemajo, odposlane se vrnejo.

— **Brzjav iz Basla.** Cenzura za pisma v Švico je odpravljena ter lahko sedaj naši rojaki Jugoslavije svojcem v Ameriki brez ovir pišejo. Pisma naj se zapro, ako mogoče v rekomandiranih ali ekspresnih pislih pošiljajo na našega rojaka gospoda Albina Kunca, Basel, Zentralbahnstrasse 21, Schweiz. Vsakemu pismu je priložiti za poštino in stroške 3 K (tri krone) v bankovcih ter natančen naslov v Ameriki. Pisma pridejo gotovo in hitro v roke naslovnika. Na drug način ni sedaj mogoče odposlati pism v Ameriko.

— **Za stradajočo umirajočo srbsko decosmo** danes prejeli 13257 K. Večje zneske so darovali plemeniti dobrotniki v Kamniku 1010 K; g. Stele 100 K; g. Šarabon 300 K; ga. Lia Gorupova 120 K; ga. Kranjc nabrala ob krstni glavnosti prvorojenke g. Pahernika v Vuhredu 200 K; vodstvo nar. šole v Rajhenburgu 947 K; Stražna stotnja SHS celjskega pp. 540 K; g. Musi Vitanje, 200 K; g. Verdnik, Ljutomer 111 K; obrtno pomožno društvo v Ljubljani 300 K; Jarnena 165.40 K; gg. srbski častniki v Ljubljani 310 K. — V blagu smo prejeli 246 kosov perila in oblačil ter 128 parov čevljev.

— **Imenovanja.** izvršena v 37. seji Narodne vlade z dne 20. decembra 1918. I. V oddelku za javna dela in obrt. Ing. Vinko Strgar, rudarski svetnik v Ljubljani, se imenuje višjim rudarskim svetnikom; ing. Jaroslav Plzak, rudarski svetnik v Idriji, se imenuje predstojnikom premogovnika v Velenju. Iz dosedanje državne službe se prevzamejo z dosedanjim činovnim razredom s pridržkom naknadne definitivne uvrstitve v status državnih uradnikov SHS: 1. Ing. Mohor Pirnat, dosedaj višji rudarski svetnik v Brixlegu, v isti lastnosti za vrhovnega upravitelja državnih montanističnih podjetij SHS v Ljubljani. Plača VI. činovnega razreda z aktivitetno doklado za Ljubljano in normalno draginjsko doklado. 2. Ing. Fran Petrič, dosedaj stavbni svetnik pri ministrstvu za javna dela na Dunaju, v isti lastnosti k poverjeništvu za javna dela in obrt v Ljubljani. Plača VII. činovnega razreda. 3. Ing. Josip Pavlin, dosedaj stavbni nadkomisar v ministrstvu za javna dela na Dunaju, v isti lastnosti k poverjeništvu za javna dela in obrt v Ljubljani. Plača VIII. činovnega razreda. Kot začasni pogodbeni uradniki z obojestransko pravico do dvamesečne odpovedi se nastavijo: odvetniški kandidat dr. Ivan Mazek, odvetniški kandidat dr. Albin Kandare in eksportni akademik Ivan Goričnik kot tajniki poverjeništvu z mesečno plačo z vsemi dokladami vred po 800 K; Karol Detela, t. č. stotnik, se nastavi kot revizor vseh obratov Narodne vlade SHS v Ljubljani (milarne v Šiški, poslovalnice za nabiranje kože, kemične tovarne v Mostah in smodnišnice v Kamniku) z mesečno plačo 700 kron. II. v oddelku za promet. Pri ravnanju državnih železnic v Ljubljani se imenujejo sledeči uradniki: nadzornik Rajko Golob za ravnatelja, svetnik Maks Klotič za ravnateljevega namestnika za tehnično stroko in nadzornik Ivan Batagelj za ravnateljevega namestnika za administrativno stroko. Za načelnike posameznih oddelkov se imenujejo: v I. oddelku: komisar dr. Franjo Bončina; v II. oddelku: komisar Josip Petrič; v III. oddelku: svetnik ing. Izidor Herzog; njegovim namestnikom se imenuje nadkomisar ing. Rudolf Kavčič; v IV. oddelku: nadkomisar ing. Franjo Haken; v V. oddelku: nadrevident Srečko Benedek; načelnikom vozovnega vodstva se imenuje nadrevident Ivan Kelec; v VI. oddelku: nadzornik Josip Hočevar; v VII. oddelku: nadrevident Josip Šmuc; v VIII. oddelku: revident Herman Boltar; njegovim namestnikom se imenuje pristav Milan Cvetnič. Vsi ti uradniki se imenujejo definitivno, samo oba ravnateljeva namestnika se imenujeta provizorično. V slučaju, da poverjeništvu za promet preneha obstojati vsled izpremembe ustave, ostane ta urad z imenovanimi uradniki kot višje prometno ravnateljstvo.

— **Kdo ve kaj o Raimundu Herzogu,** ki je služil v častniški kuhinji 2. bataljona 17. pešpolka kot kuhar. O Herzogu od oktobra 1918 ni sledu. Kdor bi o imenovanem kaj vedel, naj to naznani — na željo staršev — mestnemu vojaškemu uradu v Ljubljani, »Mestni dom«.

— **Kukala nazaj!** Pri popoldanski predstavi dan sv. Štefana v deželnem gledališču sta si dve dobro znani osebi izposodili kukala na desni balkonski garderobi, katerih pa nista vrnila; pozivljata se, da prineseta kukala čimprej nazaj, da se izogneta neprijetnim posledicam.

— **Popravek.** V včerajšnjem poročilu o shodu v Zagorju ob Savi naj se pravilno čita: »v predsedstvo sta bila izvoljena sodruga Peterlin in Ceglar«.

— **Promet s klavno živino ni prost.** Ker se v zadnjem času razširjajo vesti, da je promet s klavnimi prešiči in teleti zopet prost in da je klanje omenjenih živali brez vsake utesnitve dovoljeno, se s tem ugotavlja, da so te vesti brez prave podlage in neresnične. Nakupovanje klavnih prešičev in telet je kakor dosedaj tako tudi nadalje izključno pridržano vnovčevalništvu za živino in mast v Ljubljani. Vsi predpisi, ki se tičejo prometa z navedenimi živalmi ostanejo še nadalje v veljavi, in se bodo prestopki zoper te predpise strogo kaznovali. Dalje ugotavlja, da je vnovčevalnica za živino in mast v Ljubljani, ki je izšla iz prejšnjega bivšemu deželnemu odboru kransjkemu podrejenega »deželnega mesta za dobavo živine«, državni zavod, in da se stekajo dohodki tega zavoda v državno blagajnico.

— **Štetje in klasifikacija konj.** Po razsulu avstroogrške armade se je število konj in vozil v naših krajih izredno pomnožilo. Potrebno je, da se dobi pregled čez te konje in vozove in da se dožene upravičenost sedanje posesti. Treba

je tudi ugotoviti potrebo naše jugoslovanske armade. V to svrhu je Narodna vlada ukazala splošno štetje, oziroma klasifikacijo konj in štetje vozov na sledeči način: 1. splošno štetje vseh v slovenskih pokrajinah se nahajajočih konj in vozil; 2. popis vseh konj, ki so bili do 1. novembra t. l. last avstroogrške armade, ali pa last oseb, ki so spadale k tej armadi. To se zgodi na ta način, kakor se je to svoječasnno vršilo pri seznamih, ki jih je sestavljala občina v svrhu klasifikacije konj in štetja vozil. Pri vsaki osebi se ima natančno ugotoviti, na kak način je prišla v posest konja. Te sezname ima občina sestaviti v dveh izvodih, od katerih enega doloži v »Vojaško evidenco konj v Ljubljani, Nuškova vojašnica«, drugi pa ostane pri občini in se nadalje dopolnjuje. Pri klasifikaciji, ki se vrši v dotičnem okraju, naj prinese občinski zastopnik ta seznam s seboj. Poleg tega se mora vpisati v te sezname tudi take osebe, ki so konje že prodale; komisija pa bode preiskala, v koliko je imel dotični pravice do tega. Ti sezname morajo dospeti na vsak način najkasneje do 15. januarja 1919 na »Vojaško evidenco konj«; okrajna glavarstva so odgovorna, da se ta rok nikakor ne prekorači. 3. Vsa poveljstva in druge oblasti, ki so proti potrdilu, oziroma reverzu oddajale erarične konje, imajo tozadevne sezname in prepise potrdil čimprej vposlati »Vojaški evidenci konj«. Doba in začetek klasifikacije, kakor tudi vse pravice in dolžnosti te komisije se bodo pravočasno razglasile. O tem se obvestijo vsa okrajna glavarstva, občine, orožniške postaje in štacijska poveljstva. — Dr. Lovro Pogačnik l. r.

— **Razne male stvari.** V Pragi se je vršil velik shod praških postrežkinj. Svoje zahteve so naravnale po ameriškem vzorcu: v nedeljo naj bo prosto, ob delavnikih naj se konča delo ob 5. popoldne; naslovi: milostljivi gospod, oziroma gospa, naj se odpravijo. Splošno se govori, da dosežejo postrežkinje svoje zahteve. — Češki železniški minister dr. Zahradnik je naznanil deputaciji čeških žurnalistov, da je odredil, da dobe češki časnikarji posebne legitimacije za prosto vožnjo po železnicah. — Znameniti zavod za zdravljenje prsnih bolezni, posebno tuberkuloze, Alland, so zaradi pomanjkanja premoga zaprli. Večina bolnih je že zapustila zavod: manj bolni so bili oddani v domačo oskrbo, težje bolne so pa prepeljali v razne druge sanatorije. — V Pragi bodo ustanovili čimprej krematorij. Upepeljevanje mrtvih bo za sedemdeset procentov cenejše, kot doslej. — Ravnateljstvo dunajskih električnih železnic naznanja, da je prepovedan prevoz zimskega športnega materiala na vseh progah električne železnice. — Jihlavo, preje popolnoma nemški jezikovni otok, so izpremenile sedanje politične razmere v češko mesto. — Iz Monakovega: Bavarska je stopila s čehoslovansko republiko v prijateljske diplomatske odnose. Češka republika je že obljubila poslati premog na Bavarsko. Pošiljatve so se tudi že pričele. — Podtajnik nemškega zunanega urada so dr. David je v Wiesbadnu težko obolel.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes popoldne ob 3. se uprizaro otroška igra »Pogumni Tonček« izven abonementa, kot otroška predstava ob znižanih cenah. V nedeljo popoldne ob pol 3. francoska klasična komedija »Namišljeni bolnik« izven abonementa, zvečer ob pol 8. »Prodana nevesta« za »A« abonement. — V ponedeljek prvič drama »Tiha sreča« za »B« abonente, v torek popoldne ob 4. francoska opereta »Zvonovi Cornevilski« izven abonementa.

Nevarni sosed.

Več ko štiri leta so minula od onih toplih dni, ko se je državni nestvor imenovan Avstro-Ogrska monarhija vrgel v svoje blazno, zadnje začetje. Temu blaznemu dejanju sledeča svetovna vojna je človeštvo preobrazila; v živi zavesti nas vseh je, da prelita kri in prestani napor, beda, uničena življenja, več kot štiriletna doba velikega ljudskega umiranja, — da vse to ne sme ostati tudi brez velikih posledic.

V narodnem pogledu smo Jugoslovani dosegli svoj cilj: **ujedinjenje.** Trpeli smo za to, bojevali smo se za to, tvegali smo življenje in premoženje za to. Zato pa nam je v taki živi zavesti, kakšna dragocenost je danes že izvršeno ujedinjenje za nas vse, za vsakega čutečega in mislečega Jugoslavana. Prva naša misel, včeraj še revolucionarni fantom, da

se mora najprej ljudstvo, ki na tej bogati, od narave obdarovani zemlji živi, osvoboditi tuje-ga jarma in tujega hlapčevstva — je meso postala. **Demokracija** vsepovsod in v vsem — to je bilo geslo, ki je šlo pred nami kakor zvezda vodnica; **demokracija** — to je bila tista čudežna beseda, ki je ukrotila nasilnost in militarizem ter pomogla pravici do zmage. Temu svojemu bojnemu geslu moramo ostati zvesti do konca dni. S tem geslom moramo iti v boj in na plan tudi sedaj proti svojemu novemu sovražniku, proti kraljevski Italiji, ki je v svojem imperialističnem pohlepu iztegnila svoje roke po najlepšem kosu naše, komaj osvobojene domovine. Povedati moramo vsemu svetu, vsem našim prijateljem, da mir in sporazum med narodi nista mogoča, dokler ne bo odstranjena ta krivica kraljevske imperialistične Italije, katera s takimi podvzetji in nasilnimi dejanji slepari svoje lastno, ubogo, socialno poteptano in ogolufano ljudstvo. Ta najlepši kos naše domovine je že enkrat oplenila, pohodila, razbila stara zverina — Avstro-Ogrska monarhija. Sedaj jo znova pleni, tlači in zavira tujec, ki sam ve, da nima nobene človeške in božje pravice do nje. To njegovo začetje je ravno tako v nasprotju z načeli demokratizacije in svobode, kakor eksistenca bivšega našega tlačitelja — habsburške monarhije in dinastije. Treba je, da to povemo sebi samim in da to povemo vsemu svetu, pred vsem tistim, ki nam o velikem svetu stoje najbližje — socialistom vsega sveta. To smo deloma že storili, deloma še bomo. Ujedinjenje po katerem smo tolikanj hrepeneli, za katero smo dali cvet naroda, zaradi katerega smo prestali toliko ponižanj in trpljenja, bi izgubilo ves svoj čar in pomen, ako se tudi v tem pogledu ne vzpostavi pravica. Tej pravici pa morejo pomoči do zmage le načela demokracije, ki jih sedaj uveljavlja ves svet in ki mora zahtevati, da se ta načela priznajo in uveljavijo tudi v Italiji sami.

Italijanski imperializem je nevarnost tudi za ureitev našega lastnega doma po načelih demokracije. V zadnjih tednih smo videli, kako kvarno je uplival ta italijanski pohlep na ureitev in razvoj naših domačih razmer. Ako ostane italijanski imperializem nedotaknjen, čvrst in močan, kakršnega se hlina, potem vemo, da je tudi nova svoboda v naši novi domaćiji v največji nevarnosti. Te velike nevarnosti krivičnega in nasilnega sosedu se moramo zavedati vsi in enotno nastopiti proti tlačitelju komaj priborjene svobode, miru, reda in dostojnega življenja v našem lastnem domu.

Od italijanskega ljudstva pričakujemo, da bo spoznalo krivico in jo popravilo. Pričakujemo, da bo po zgledih drugih velikih in ponosnih narodov uveljavilo pravico, do katere vodi resnična in kulturna demokracija vsikdar in vsepovsod. **Abditus — Prepeluh.**

Razno.

* »**Federacija socialistično revolucionarne Internaciale na Dunaju.** V zadnjih dneh se je vršila na Dunaju dobro obiskana ustanovna skupščina »Federacije revolucionarno-socialistične Internaciale«. Na shodu so naglašali, da je glavno načelo »F. R. S. J.« centralizirati vse revolucionarno-socialistične moči. Vsakdo, ki hoče, da ne odrine izvršitev socialističnih načel daljna bodočnost, se mora pridružiti »Internacionali«. Njen končni cilj je socialistična revolucija, to je oddaja vseh industrijskih, prometnih sredstev ter zemlje v roke delavstva. Naloge nove organizacije bodo sledeče: 1. Razširitev socialističnega duha in načel, ter vzbujitev revolucionarne bojne volje. 2. Dokazati hoče, da je kompromis z meščanskimi strankami breznačelen. 3. Ustanovitev propagandnih in delujočih organizacij v tovarnah in vojašnicah. 4. Ustanovitev socialističnih delavskih, kmečkih in vojaških svetov. Na shodu so omenjali tudi nedelavnost nemške socialne demokracije, ki je baje preje pravila, da je preslaba za delo. Naznanili so, da se je že pridružilo organizaciji nekaj zavodov in vojašnic. Federacijo sestavljajo te skupine: radikalni nemški socialni demokrati levice, ki hočejo ostati še v stranki in tam izvrševati svoje tendence, dalje komunistična delavska stranka, dve skupini Čehov (zimmerwaldovci in anarhisti), poljski socialisti, ena skupina židovskih socialistov in skupina »Freie Jugend«. Federacija izjavlja, da morejo ostati njeni člani v vseh svojih dosedanjih organizacijah, ker je njena končna naloga, napolniti mase z revolucionarnim duhom in razbiti »tvarjajoči mir« z meščani.

* **Kako so trpeli vsled vojne otroci.** V zadnji seji dunajskega občinskega sveta se je vršila razprava o dunajskih prehranjevalnih razmerah. Otroški zdravnik Pirquet je konstatiral, da so izgubili devetletni otroci, katerih teža ima znašati povprečno 30 kg, na teži povprečno 7 kg, sedaj tehtajo 23 kg. Pri enajstletnih otrocih pa znaša izguba 6 kg, pri 13-letnih 5,2 kg.

pri 15-letnih že 15.2 kg. Te strašne posledice slabe prehrane so privedle do velikega razširjenja tuberkuloze. Še groznejše poročilo je pa ono policijskega zdravnika, v katerem vidimo, da so pošiljali otroke — najnežnejše starosti — po odgonu. Po odgonu so pošiljali 10- do 18-letne otroke. Ti otroci so telesno in duševno zaostali. 16- do 18-letne bi smatrali za 14- do 16-letne. Posebno so zanemarili dečke. Strašne dokumente o otroški bedi bodo predložili vladi, kateri bodo podani tudi predlogi za boj zoper tuberkulozo, o skrbi za dojenčke ter za otroke in šoli odraslo mladino.

* **Letošnja svetovna letina v številkih.** Po poročilih internacionalnega poljedelskega zavoda je znašala letina v Angliji, Kanadi, Indiji, Združenih državah, Španski, Japonski, Egiptu in Tunisu okroglo 965 milj. centov pšenice; letina ječmena je za 5.2 proc. večja kot lanska; ovsja je za 3.4 proc. manj. Letina koruze v Uniji in v Kanadi je letos za 15.4 proc. manjša kot leta 1914. Enako je letos manjši pridelek krompirja.

* **Kake bojkotirajo Angleži Nemce.** Velika londonska tvrdka s semenjem, je dobila iz Kodanja brzovaj, predlagajoč, da se obnovi z veliko nemško tvrdko s semenjem, stare stike. Angleška tvrdka ni odgovorila, ampak je razobesila v žitni borzi gorenjo depešo, poleg nje pa opis depeše od januarja 1917, ki zahteva brezobzirno podmorsko vojsko. V tej dobi je razvila nemška firma velik boj za uničenje angleških trgovskih ladij. President borze je izjavil, da bodo mogle začeti nemške tvrdke s trgovino šele pet let po koncu vojske in še tedaj bo treba parlamentarnega odobrenja.

* **Napravil je kot oni . . .** V železniškem vozu drugega razreda, ki je sedaj — kakor vse — samo »nadomestek«, t. j. tretji razred, na kojem je napisano samo s kredo »drugi razred«, sedi okoličan — z listkom 3. razr. v roki — ne vedoč, da sem ne spada. Pride sprevodnik in zahteva listke. Okoličan mu da svojega in sedaj začneta naslednji razgovor. Sprevodnik pravi h kmetu: »Gospodine, vi pa ne spadate sem, tu je drugi razred, vaš listek je pa za tretji. Prestopiti morate.« — Okoličan: »Kdo pa pravi, da sem v drugem razredu? Saj je izgledal tretji razred še vedno tako kot danes.« — Sprevodnik: »Seveda, res je to — toda sedaj je to vendar drugi razred! Kakor vidite, imajo vsi vaši sopotniki zelene listke, ti so za drugi razred.« — Okoličan: »In kako pa morejo potem vedeti, da ni to tretji razred — še vedno sem se vozil v takih vozovih in nikdar še nisem zluhteval drugega.« — »Zunaj na vratih je napisano s kredo, da je to drugi razred — sedaj v vojski delamo tako, drugače je nemogoče«, je pojasnjeval že jezni sprevodnik. — »A taka je ta stvar — torej počakajte, popravil bom listek: vrnite mi ga!« Konduktar mu vrne listek 3. razreda in modri okoličan potegne mirno iz žepa svinčnik, prečrta na listku označbo »tretji razred« in napiše mesto nje »drugi razred«. Potem pa vrne listek sprevodniku, rekoč: »Torej — sedaj sem napravil enako vam; napisal sem mesto tretjega razreda — drugi in izenačeni smo, kaj — ne?«

* **Zveza kovinarjev v Nemčiji.** Nemška zveza kovinarskih delavcev je štela 1. decembra 1918 organiziranih 113.950 ženskih članov proti 28.195 v 1. juliju 1914, moških je bilo organiziranih 447.656. S tem je že dosegla stanje pred vojno.

Aprovizacija.

Prodajalci moke se vabijo, da se zglase v torek, dne 31. t. m. v mestni posvetovalnici radi nakazila moke.

Meso na rdečo izkaznice B. Stranke z rdečimi izkaznicami B prejmejo meso v ponedeljek, dne 30. t. m. in v torek, dne 31. t. m. v cerkvi sv. Jožefa po naslednjem redu: V ponedeljek, dne 30. t. m. od 1. do pol 2. popoldne štev. 1 do 200, od pol 2. do 2. štev. 201 do 400, od 2. do pol 3. štev. 401 do 600, od pol 3. do 3. štev. 601 do 800, od 3. do pol 4. štev. 801 do 1000, od pol 4. do 4. štev. 1001 do 1200, od 4. do pol 5. štev. 1201 do 1400, od pol 5. do 5. štev. 1401 do 1600. — V torek, dne 31. t. m. od pol 8. do 8. popoldne štev. 1601 do 1800, od 8. do pol 9. štev. 1801 do 2000, od pol 9. do 9. štev. 2001 do 2200, od 9. do pol 10. štev. 2201 do 2400, od pol 10. do 10. štev. 2401 do konca.

Sladkor za januar. Kakor se nam poroča, se je g. Lillegu ravnatelju sladkorne centrale, ki se je mudil na Dunaju in v Pragi, posrečilo doseči, da pride sladkor že prve dni v januarju v Ljubljano. Stranke dobe torej sladkor za januar že pričetkom januarja.

Vojne klobase na rdečo izkaznice A. Stranke z rdečimi izkaznicami A prejmejo vojne klobase v ponedeljek, dne 30. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. popoldne štev. 1 do 180, od 9. do 10. štev. 181 do 360, od 10. do 11. štev. 361 do konca. Stranka dobi za vsako osebo četrti kg klobas, kilogram stane 2 kroni. Stranke naj pripravijo drobiž.

Vojne klobase na rmenne izkaznice C štev. 1 do 1800. Stranke z rmenimi izkaznicami C štev. 1 do 1800 prejmejo vojne klobase v ponedeljek, dne 30. t. m. in v torek, dne 31. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v ponedeljek, dne 30. t. m. od 2. do 3. popoldne štev. 1 do 200, od 3. do 4. štev. 201 do 400, od 4. do 5. štev. 401 do 600. — V torek, dne 31. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 601 do 800, od 9. do 10. štev. 801 do 1000, od 10. do 11. štev. 1001 do 1200, popoldne od

2. do 3. štev. 1201 do 1400, od 3. do 4. štev. 1401 do 1600, od 4. do 5. štev. 1601 do 1800. Stranka dobi za vsako osebo četrti kg klobas, kilogram stane 2 kroni. Pripraviti je treba drobiž.

Krompir za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo krompir v ponedeljek, dne 30. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti po naslednjem redu: od 8. do 9. popoldne štev. 1 do 150, od 9. do 10. štev. 151 do 300, od 10. do 11. štev. 301 do 450, popoldne od 2. do 3. štev. 451 do 600, od 3. do 4. štev. 601 do 750, od 4. do 5. štev. 751 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

Krompir za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo krompir v torek, dne 31. t. m. dopoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. štev. 1 do 170, od 9. do 10. štev. 171 do 340, od 10. do 11. štev. 341 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

Krompir za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo krompir v torek, dne 31. t. m. popoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti po naslednjem redu: od 2. do 3. štev. 1 do 120, od 3. do 4. štev. 121 do 240, od 4. do 5. štev. 241 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 80 vinarjev.

Jabolka za I. in II. uradniško skupino. Stranke I. in II. uradniške skupine prejmejo jabolka v ponedeljek, dne 30. t. m. v telovadnici I. državne gimnazije (nasproti »Narodnega doma«), po naslednjem redu: I. uradniška skupina od 8. do 10. ure popoldne, II. uradniška skupina od 10. do 11. popoldne. Stranka dobi za vsako osebo pol kilograma jabolka, kilogram stane 2 kroni.

Jabolka za VIII. in VII. okraj. Stranke VIII. in VII. okraja prejmejo jabolka na zelena nakazila za krompir v torek, dne 31. t. m. v telovadnici I. državne gimnazije (nasproti »Narodnega doma«). Določen je tale red: VIII. okraj: od 8. do 9. popoldne štev. 1 do 180, od 9. do 10. štev. 181 do 360, od 10. do 11. štev. 361 do konca. — VII. okraj: od 2. do 3. popoldne štev. 1 do 300, od 3. do 4. štev. 301 do 600, od 4. do 5. štev. 601 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 1 kg jabolka, kilogram stane 3 K 50 vin. Stranke se prosijo, da pripravijo drobiž.

Jabolka za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo jabolka na zelena nakazila za krompir v ponedeljek, dne 30. t. m. v telovadnici I. državne gimnazije (nasproti »Narodnega doma«) po naslednjem redu: od 2. do 3. popoldne štev. 1 do 120, od 3. do 4. štev. 121 do 240, od 4. do 5. štev. 241 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 1 kg jabolka, ter stane kilogram 3 K 50 vin. Pripraviti je treba drobiž.

Aprovizacija južne železnice. Stranke, ki se niso prišle po krompir tretjič, naj pridejo ponj prihodnji teden, če neznaj se na pritožbe ne bo več oziralo.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Peteljan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani

Št. 1435 ex 1918, pr.

Razglas.

S 1. januarjem 1919 prične samostojno poslovati novo ustanovljeno finančno okrajno ravnateljstvo v Ljubljani, ki je nastanjeno v poslopiju finančnega deželnega ravnateljstva v Ljubljani, in sicer kot dohodarstvena oblast I. stopnje.

Finančno okrajno ravnateljstvo obstoji iz dohodarstvenega oddelka in posebnega pristojbinskega oddelka.

V področje dohodarstvenega oddelka spadajo posebno: vžitina, carina, monopoli (predvsem tobak), dohodarstveno kazenske zadeve in vodstvo finančne straže, v področje pristojbinskega oddelka pa vse zadeve, ki so spadale dosedaj v področje urada za odmero pristojbin v Ljubljani, ki prenela samostojno poslovati z 31. decembrom 1918.

Predsedstvo finančnega deželnega ravnateljstva v Ljubljani, dne 26. decembra 1918.

Finančni deželni ravnatelj.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki.

Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predujmi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto poštne hranilnice št. 45.156.

Slugo-inkasanta

sprejme „Društvo zasebnih uradnikov in uradnic na slov. ozemlju“ v Ljubljani. **Nastop takoj.** Ponudbe naj se pošljejo na naslov društva.

Čevlji

PEKO

najboljše kakovosti se zopet dobe po dnevni cenah v zalogi tovarne čevljev

Peter Kozina & Co.

v Ljubljani (Bregu).

Pisma naročila se vsled sedanjih razmer ne izvršujejo, ter se priporoča osebni nakup.

Popolno belo platno

morete dobiti z uporabo našega izbornega luga prašek za platno. Velik prihranek in malo truda pri pranju. 1 zavoje 150 gr. K 1, 450 gr. K 2-50.

Najmanj se more naročiti 10 zavojev!

Pri naročilu 5 kg popust! — Razpošilja se po povzetju. Prodajalci dobe popust.

Zavod za izvoz M. JUNKER,

Zagreb 40. Petrinjska 3/III. Telef. 23-27.

Miši, podgane, stenice, šurki!

Izdolovanje in razpošiljanje preizkušene radi-
kalno učinkovitega uničevalnega sredstva, za katero vsak dan dohajajo zahvalna pisma. Za podgane in miši K 5-
za šurke K 3, tinktura za stenice K 2, posebna
močna tinktura K 5-, uničevalec moljev K 2; prašek
proti mrčesu K 2- in K 4-; tinktura za človeške
uši K 3; mazilo proti ušem pri živalih K 2; prašek za
uši v obleki in perilu K 2; tinktura proti pasjim bolham
K 1-50; prašek proti pernini ušem K 2; tinktura proti
mrčesu na sadju in zelenjavi (uničev. rastlin) K 3;
Pošilja po povzetju: Zavod za pokončevanje mrčesa
M. Junker, Zagreb 40, Petrinjska ulica 3, III.

Iudustrija za razsvetljavo

društvo z o. z.

Maribor ob Dravi

== Gosposka ulica št. 5. ==

Električne naprave za razsvetljavo za mline, žage in druge kraje.

Električni motorji, električni gladilniki, elektr. žepne svetilke.